

Носирєв О.О.

*к. геогр. н., доцент, доцент кафедри туризму
і готельно-ресторанного бізнесу,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ КУРОРТУ ТРУСКАВЕЦЬ

Трускавець, розташований у передгір'ї Карпат на висоті 350 метрів над рівнем моря, є одним з найбільш відомих бальнеологічних курортів України. Курорт має значні запаси підземних мінеральних вод (таких як «Нафтуся», «Софія», «Марія») та лікувального озокериту. Трускавець є одним з найдавніших бальнеологічних курортів в Україні, і його основу складають мінеральні води. Зростання курортного бізнесу в Трускавці відбувається інтенсивніше, ніж в інших бальнеологічних курортах України. Основною медичною спеціалізацією курорту є урологічні захворювання. У Трускавці ефективно лікують різноманітні захворювання, такі як захворювання ендокринної системи, хвороби периферичної нервової системи, гастроентерологічні захворювання, захворювання опорно-рухового апарату, серцево-судинної системи, органів дихання, кровообігу, цукровий діабет у стані стабільної компенсації, імунodefіцит та інші. До початку пандемії щороку понад 200 тисяч рекреантів відвідували Трускавець для лікування та відпочинку, із них 30% склали іноземці. Також на курорті є можливість розвивати різноманітні види туризму, включаючи діловий, екскурсійний, культурно-просвітницький, розважальний, спортивний та інші [1].

Курорт Трускавець є одним з найбільш перспективних та прогресивних міст України, але наразі частка його санаторно-курортної бази, що була побудована у радянські часи, потребує модернізації та реконструкції. Проблемою є невирішені питання власності санаторіїв та пансіонатів, які вже не є конкурентоспроможними на ринку туристично-рекреаційних послуг. Більшість з них потребує серйозного ремонту та оновлення, що ставить під загрозу успішність туристичного бізнесу. Тому для розвитку курорту необхідно привернути інвестиції на реконструкцію та модернізацію санаторно-курортних об'єктів. Для стимулювання інвестиційної активності необхідно зосередитися на розвитку комунальної інфраструктури, санаторно-курортної бази та соціально-економічної інфраструктури курорту. Важливо також забезпечити належний рівень професійної підготовки персоналу. Значну увагу слід приділити розробці програми охорони природних ресурсів регіону для забезпечення їх раціонального використання [2].

Санаторно-курортна інфраструктура субрегіону представлена широкою гаммою усіх типів відпочинкових закладів – готелів, вілл, пансіонатів та санаторіїв. Інформація щодо інфраструктури активно висвітлюється на десятках порталів та сайтів, де зібрана детальна інформація – опис відпочинкових закладів, їх місце розташування, відстань до бювету, інфраструктура, лікувальні профілі та медична база. Санаторно-курортна та готельна галузі є основою економіки м. Трускавець та прилеглих сільських рад (Модричі, Станіля), в якій задіяно найбільшу кількість працюючих [3].

У Трускавці є багато варіантів для проживання, кожен з яких має свої особливості, в залежності від рівня сервісу, доступних послуг та бюджету клієнта. Значна частина спеціалізованих закладів розміщення Львівської області знаходиться саме в Трускавці. Санаторії Трускавця – це цілі комплекси, що включають в себе житловий фонд, лікувальні заклади, розважальні центри, паркові та рекреаційні зони зі спортивними майданчиками, а також окремі з них мають СПА-зону. Ці санаторії є повністю автономними і мають на своїй території все необхідне для комфортного відпочинку та лікування. Протягом багатьох років

санаторно-курортна система розвивалась в рамках державної медичної системи, надаючи соціально-орієнтовані послуги за недорогими цінами для громадян, що фінансувалося за рахунок фонду соціального страхування та інших джерел фінансування. Проте низька матеріально-технічна база галузі, обмежена пропускна здатність та застаріле обладнання, не зважаючи на високу кваліфікацію персоналу та досконалість методик лікування та профілактики, ускладнювала доступ до санаторно-курортних закладів для більшості населення. Тим часом, кількість готелів та подібних закладів розміщення зростає, оскільки вони не зобов'язані надавати медичні послуги, що дозволяє знижувати вартість відпочинку та оздоровлення [4].

Більшість готельних закладів у Трускавці є курортними готелями, які складають приблизно 78% від загальної кількості готелів. Навіть невеликі приватні оселі пропонують окремі медичні послуги. Дослідження курортних послуг у готелях показують, що майже всі готелі надають консультації лікарів та діагностику, а також бальнеологічні процедури. Малі готелі зазвичай співпрацюють з санаторіями, тоді як великі розкішні готелі надають власні медичні послуги. З технологічних причин у готелях практично немає власних бюветів. В місті мало готелів, які надають послуги фітобарів. Аналіз курортних готелів свідчить про необхідність посилення їхньої діяльності шляхом створення сімейних курортів, організації спільних державно-приватних програм реабілітації для військових та інших груп населення, розширення лікувальних програм шляхом використання новітніх методів курортного лікування та збільшення експорту санаторно-курортних послуг на міжнародному ринку. [5].

За даними, наведеними у дослідженні [6], «дві найбільші переваги Трускавця – це помірна вартість подорожі та сприятливий клімат. Вартістю подорожі найбільше задоволені люди віком 18–22 роки (57%), проте для старшої вікової категорії ціни ж є високими (29% задоволених серед осіб 61+). На другому місці серед переваг – сприятливий клімат міста (38%). Показник привабливості міста зовсім не різниться за гендерним виміром, проте у віковому діапазоні спостерігаємо певну відмінність. Так, цей показник є найвищим серед людей старшої вікової категорії 51–60 роки (90%), а найнижчим – серед молодих людей віком 18–22 роки (57%). Відвідувачі як з-за кордону, так і з України однаковою мірою задоволені туристичною привабливістю Трускавця. Туристи, які відвідали місто втретє і більше, найвище оцінили Трускавець як туристичне місто (88%). Проте, що важливо, ті, хто приїхав до міста вперше, також дуже високо оцінюють комфортність у місті (85%). Третина туристів приїжджає самі до міста (33%) або ж із кимось із подружжя (33%). Близько 16% приїжджають із друзями, колегами і 10% – із рідними. Іноземці на 10% частіше приїжджають до міста з друзями (24%), ніж українці (14%). Спостерігається кореляція між віком та бажанням поліпшити свій стан здоров'я: особи від 30 років свідомо вибирають Трускавець як місце оздоровлення, зокрема частка осіб віком 31–40 років становить 64%, 41–50 років – 70%, 51–60 років – 76%, старше 60 років – 81%» [6].

У 2020 році в Трускавці було створено спільну платформу «Туристичний кластер Трускавець», до якої входять місцеві санаторії, готелі, медичні заклади, підприємства та громадські організації з метою розвитку туристичного потенціалу міста. Головною метою створення цього кластеру було подолання основних проблем міста, таких як погіршення інфраструктури, недостатній спектр послуг та низька якість сервісу, а також формування цілісного спектру послуг. Місто Трускавець має декілька сильних сторін, серед яких вигідне транспортно-географічне положення, розвинута санаторно-курортна інфраструктура, кваліфікований кадровий потенціал, потужну рекламу окремих закладів санаторно-курортної інфраструктури, екологічно чисту зону та наявність унікальних джерел мінеральних вод. Проте є також декілька слабких сторін, включаючи забруднення та втрату джерел мінеральних вод, відсутність статусу курорту державного значення, відсутність сертифікації мінеральних ресурсів та запатентованих товарних знаків, включаючи лікувальну воду Нафтуса, закриття верхнього бювету води Нафтуса, нерозвиненість індустрії розваг для

різних вікових груп та відсутність єдиної маркетингової політики на ринку санаторно-курортних послуг [7].

Найвні й певні екологічні проблеми в розвитку курорту, зокрема, як зазначають Х. Кулинич та С. Павлюк, «Інтенсивний розвиток рекреації в Трускавці призводить до навантаження на природні системи, в першу чергу на ті, які перебувають поряд із лікувальними джерелами. Дані ресурси уже тривалий час використовуються людьми, а тому зазнали значного впливу, а саме деградація трав'яного покриву, ерозія ґрунту та заболочування, що гальмує розвитку рекреаційної сфери в місті. необхідне впровадження раціонального природокористування, яке викликане ненормованим рекреаційним використанням ландшафтів, що призводить до порушення ґрунтового покриву і рослинного різноманіття, забруднення довкілля, порушення зв'язків в біогеоценозах» [8].

Природні рекреаційно-оздоровчі ресурси Західної України є унікальними, але недостатньо використовуються, що призводить до невідповідності наданих послуг та умов світовим стандартам. Однією з головних проблем є відсутність законодавчого затвердження курортних територій державного та місцевого значення в Львівській області, а також відсутність нормативних документів та програм щодо розвитку та просування вітчизняної туристичної галузі. Державна підтримка зможе забезпечити додаткову рекламу для курорту Трускавець, фінансування, поліпшення транспортної інфраструктури, залучення нових відпочивальників та інвесторів.

Список використаних джерел

1. Теодорович Л., Лущик М. Туристичне брендингування – як засіб реалізації стратегічних цілей розвитку курорту Трускавець. *Економіка. Управління. Інновації*. 2021. Вип. 2 (29). DOI: [https://doi.org/10.35433/ISSN2410-3748-2021-2\(29\)-7](https://doi.org/10.35433/ISSN2410-3748-2021-2(29)-7).
2. Трохименко О. О. Чинники перспективного розвитку туристичного бізнесу в СЕЗ «Курортполіс Трускавець». *Менеджмент XXI століття: сучасні моделі, стратегії, технології* : зб. наук. праць VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Вінниця, 22 жовт. 2018 р.). Вінниця : Центр підготовки наукових та навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2019. Ч. 2. С. 424-431. URL: http://www.vtei.edu.ua/doc/2019/22_10_2.pdf#page=424.
3. Монастирський В. Динаміка розвитку закладів розміщення бальнеологічного курорту Трускавець. 2015. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/02/3-dynamic-truskavec-monasturskyj.pdf>.
4. Стратегія розвитку Трускавецького субрегіону на період до 2028 року. 2018. 96 с. URL: <https://truskavets.ua/wp-content/uploads/2019/pdf/UK-2028-Truskavetst-sub-region-development-strategy.pdf>.
5. Безручко Л., Тиханович Є., Біланюк В. Особливості функціонування курортних готелів міста Трускавець. *Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід* : матеріали XIV Міжнародної наукової конференції. Львів, 2020. С. 22-25. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/31147/1/gt_2010_6_23.pdf#page=22.
6. Роїк О. Р., Количинська М. Ю. Дослідження привабливості туристично-рекреаційного комплексу на прикладі курорту Трускавець. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2021. № 4 (121) С. 36-42. DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2021-4-6>.
7. Ільницька-Гикавчук Г. Я. Сучасний стан та перспективи розвитку туризму міста Трускавця. *Стратегічні перспективи туристичної та готельно-ресторанної індустрії в Україні: теорія, практика та інновації розвитку* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Умань, 28-29 жовт. 2021 р.). Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. С. 16-19. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39050/1/збірник%20Конференція%20жовтень%202021.pdf#page=17>.

8. Кулинич Х. С., Павлюк С. Д. Рекреаційний потенціал м. Трускавець. *Екологія – філософія існування людства* : зб. матеріалів доповідей VII міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і молодих вчених. (м. Київ, 21-23 квіт. 2021 р.). Київ : НУБІП, 2021. С. 76-78.
URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u341/zbirnik_dopovidey_2021.pdf#page=76.

Павлюк С.І.

*к. е. н., доцент кафедри готельно-ресторанної справи
та організації бізнесу,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

ЕВОЛЮЦІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КРЕАТИВНИЙ ТУРИЗМ»

Останніми роками спостерігається значний інтерес до понять «креативні індустрії» та «креативний туризм», які увійшли в поле наукового зацікавлення наприкінці ХХ ст. – початок ХХІ ст. Синергія цих двох видів діяльності полягає у тому, що все більше туристів стали цікавитися культурою, спадщиною та історією тих чи інших місць, які вони відвідують, тобто споживаючи значну кількість культурних й творчих продуктів, останні стали сприяти зростанню місцевої економіки та туристичних потоків.

Пандемія COVID-19 дуже вплинула на галузь туризму в цілому, та, зокрема, на смаки відпочиваючих. Протягом останніх років все більше туристів надавали переваги короткому відпочинку або так званого «travel close to home», а модель масового туризму (традиційного) не відповідала новим вимогам туристів. Саме з цієї причини почав зростати відсоток вибагливих туристів, які прагнули все більше нового (тобто того, чого їм не надає традиційний туризм).

Одним із засновників концепції «креативного туризму» є Г. Річардс, який розглядає креативний туризм як діяльність, що дозволяє залучити людей до місцевої культури через певні заходи (майстер-класи, тренінги, івенти тощо), які проводяться в тій чи іншій місцевості. Автор розглядає дане поняття як нове покоління туризму, що дозволяє залучити туристів і місцевих громадян до спільного створення туристичного продукту, та виходячи з цього розвивати свій потенціал [1].

У 2006 році Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури надала власне визначення поняттю «креативний туризм», а саме: подорож для зацікавлених осіб, яка спрямована на отримання ними певного досвіду, який набувається завдяки спільному вивченню культури, спадщини або автентичного характеру місця, й забезпечує зв'язок між відвідувачами та місцевими жителями [2].

У своєму дослідженні зв'язку між креативність та туризмом Г. Річардс представив модель креативного туризму (рис. 1), яка включає різні його форми, починаючи від більш активних до більш пасивних видів творчої діяльності із залученням різних форм співпраці.

Під час проведення семінару з туризму та креативної економіки (м. Лінц, Австрія, 2014 рік), організованого спільно Центром ARS Electronica, Офісом туризму Лінца, Федеральним міністерством економіки Австрії та Організацією економічного співробітництва та розвитку, було наголошено на особливому зв'язку між культурою та туризмом, а також на зростанні її ролі як ключового напрямку розвитку туризму протягом останніх років.

Креативність доповнює традиційні моделі культурного туризму, що заснований на нематеріальній культурній спадщині та сучасній творчості. Так, креативні індустрії мають значний потенціал до підвищення туристичного попиту, впровадження нових та якісних креативних туристичних продуктів, підвищення привабливості дестинацій, а також стимулювання творчого експорту [4].